

TĒ 29 CHIUⁿ LŪN BAK-CHIU PĪⁿ

Kiat-mòh-iām (結膜炎, *Conjunctivitis*): Chit ê pĪⁿ chiū-sī gán-kiū-kiat-mòh (眼球結膜)kap gán-kiám-kiat-mòh (眼瞼結膜) hoat-iām .

Ū chit khoán miâ kiò-chòe gán-iām (眼炎, *ophthalmia*), ū-sī tú-á chhut-sì ê gín-á ū chit hō cheng, ū-sī tōa-lâng iā ū . Ū-sī tú-á chhut-sì ê sī, bak-chiu sóe bô chheng-khì ê iân-kò, hit hō tók ê chit, jip tī bak-chiu-lāi, gín-á ê bak-chiu kiat-mòh chiah hoat-iām . Chit hō cheng òe hō bak-chiu âng, cheng, thàng-thiàⁿ, òe hòa-lâng, bak-sái-ko.

Gín-á khí-thâu chhut-sì, chiū tiòh ēng *lotio acidi borici* iòh-chúi lâi sóe bak-chiu, āu-lâi gán-kiám (bak-chiu-phê) peh-khui, tih kúi tiám hē bak-chiu-lāi. Gín-á ê lâu-bú nā ū lòh-pèh, á-sī līm-pĪⁿ (*siáp-cheng, gonorrhoeal discharge*), tiòh ēng 2 per cent *lotio argenti nitratis* tih kúi tiám hē bak-chiu-lāi.

Sóe bĪn ê bĪn-kun m̄-thang sóe seng-khu. Nā khòaⁿ-kì gín-á bak-chiu-lāi ū chhin-chhiūⁿ lêng, tiòh ēng *lotio acidi borici* iòh-chúi lâi sóe; iā tiòh kâ i-seng kóng.

Nā ēng mī-hoe, ēng liáu chiū kâ sio-khì ; nā ēng bĪn-kun, ēng liáu tiòh kè-sáh 30 hun-cheng-kú, jiân-āu chiah thang hō pát lêng ēng. Tē it iàu-kín-ê, m̄-thang bōe-kì-tit bak-chiu thiàⁿ ê lêng, só lâu-chhut-lâi ê pài-siat-mih òe kè pát lêng. Sóe bĪn ê sī, eng-kai ēng lêng-gōa ê bĪn-kun, bĪn-tháng m̄-thang kap lêng kong-ke ēng. Lêng nā ū chit hō gán-iām-cheng (眼炎症), nā bô kóaⁿ-kín i-tī, bak-chiu òe ná nōa-khì. Kiám-chhái òe liên-lũi-tiòh hó bak. Eng-kai ēng *lotio acidi borici* ê iòh-chúi lâi sóe. Kah i bak-chiu thí khui-khui, sóe lêng hō lâu-chhut-lâi. Mī-jit lóng tiòh án-ni sóe, chit nĕng tiám-cheng-kú, tiòh sóe chit pài. Ū-sī tiòh ēng lâ-lũn-sio ê *lotio hydrarg. perchlor. 1-5,000* lâi sóe. Chit jít chit pài tiòh ēng *argenti nitratis* ê iòh, á-sī *cupri sulphas* ê iòh, kâ i chhat, chiah ēng iòh-chúi lâi sóe. Ū-sī ēng *protargol* iòh-chúi kâ i tiám. Nā ēng chiah ê hoat-tō tiòh i-seng kóng chiah thang.

Bô lūn sím-mih lêng khòaⁿ chit hō bak-chiu cheng, lóng m̄-thang bong-tiòh pát lêng ê bak-chiu.

Kâ pĪⁿ-lêng sóe bak-chiu liáu, tiòh liâm-piⁿ chiong i ê chhiú sóe hō chheng-khì, koh chìm tī siau-tók-iòh-chúi-nih, iā m̄-thang bong ka-kĪ ê bak-chiu. Sóe bak-chiu ê chúi, m̄-thang bak-tiòh bĪn-nih.

Tiòh sió-sim bôh-tit hō bô thiàⁿ ê bak-chiu jiám-tiòh chit hō cheng; nā tó thán-khi-sin beh khùn ê sī, tiòh hō hit lúi hó ê bak-chiu chòe téng-bĪn, thiàⁿ ê bak-chiu chòe ē-bĪn; á-sī chiong hó ê bak-chiu ēng mih am-teh, hō bián-tit ū kiaⁿ-lêng ê mih jip-khì.

Trachoma: Soa-liáp, iā sī thōan-jiám pĪⁿ ê cheng. Gán-kiám-kiat-mòh-iām ê hêng-chōng, hoat âng, koh kâu-kâu bô pĪⁿ, hoat chit-liáp chit-liáp (tē 244 tô). I-tī chit hō cheng tiòh ēng *lotio zinci sulphatis* sóe, á-sī *cupri sulphas* kâ i boah, á-sī ēng ke-si kau soa-liáp khí-lâi. Khàn-hō *trachoma* ê sī, tiòh put-chí sió-sim, in-ūi chit hō cheng chin gâu thōan-jiám-tiòh pát-lêng. Tui *trachoma* ê gōan-in, kak-mòh òe khí pĪⁿ kiò-chòe *pannus*, sòa khí kak-mòh-péh-pan.

Kak-mòh-ùi-iông (角膜潰瘍 *Corneal ulcer*):

Ū-sī kak-mòh òe tú-tiòh chit hō gán-iām ê pĪⁿ; ū-sī kak-mòh òe siⁿ ùi-iông, òe pháⁿ-khì (tē 245 tô). I-tī ê hoat-tō tiòh ēng *argenti nitratis* ê iòh kâ i chhat, á-sī ēng sio-chiok-hoat (*cautery*) kâ i sio. Iā ū-sī ēng *atropina* ê iòh-chúi tiám bak-chiu-lāi. Sī-siông ēng *lotio acidi borici, lotio zinci sulphatis* á-sī iám-chúi, sóe hō chheng-khì. Ū-sī tiòh ēng chhiú-sút.

Kak-mòh-ùi-iông ê pĪⁿ-khóan, tē it kiaⁿ thíⁿ kng. Nā gín-á tú-tiòh chit hō cheng, i ê bak-chiu lóng m̄-ài thí-khui, siông-siông ài ēng mih jia-khàm i ê bak-chiu. Ū-sī tiòh ēng bâ-chúi-iòh hō i m̄-chai-lêng, chiah chiong hit ê thiàⁿ ê só-chai kâ i sio. Ū-sī ēng kâu ê *acidum carboicum* ùn-ùn-á chhat ùi-iông; chiah ê chhiú sút tiòh i-seng chòe.

Chiân-pông-thiok-lêng (前房蓄膿, *Hypopyon*): Ū-sī bak-chiu ê kak-mòh nā siⁿ ùi-iông, tī chiân-pông ū siⁿ lêng (tē 246 tô). Nā ū chit hō cheng, i-seng ēng chit ki to tī kak-mòh-ē-iân kâ i chiam, hō hit ê lêng lâu-chhut-lâi, chiah ēng *lotio acidi borici* ê iòh-chúi sóe, chiah tiám *atropinae sulphas* ê iòh-chúi. Āu-lâi chiàu i-seng ê bēng-lêng lâi i-tī, kiám-chhái tiòh ēng un-iám-hoat.

Pèh-lāi-chiàng (白內障, *cataract*), kak-mòh-pèh pan (角膜白斑, *leucoma*), iā sī gán-kho nng hāng ê cheng-thâu. Kak-mòh-pèh-pan ê khòan-sit, sī kak-mòh khí pèh-i, lâi jia bák-chiu ê tông-khóng, hō lāng bōe khòaⁿ-kìⁿ mih.

I-tī 6e hoat-tō, tiòh ēng chhiú-sút-ê, chiong hit ê hông-chhái tām-pòh ka-khí-lâi chòe kang, chhin-chhiūⁿ sin ê tông-khóng ê khoán, kiò-chòe hông-chhái-chhiat-tù-sút (虹彩切除術, *iridectomy*; tē 248, 249 tō).

Ke-si: Khui-kiám-khì; kak-mòh-to; 2 ki gán-kiū-kò-tēng-ngoeh-á; hông-chhhia-ngoeh-á; hông-chhái-kau-á; hông-chhái-chián-to; hông-chhái-hók-kū (虹彩復具, *iris repositor*). Pīⁿ hó liáu-āu, tiòh kòa ū **chòe-sek** ê bák-kiàⁿ.

Pèh-lāi-chiàng sī in-ūi chú-chiⁿ-thé tng lô, lāng chiū chhiⁿ-mí. Chit hō cheng ,tiòh koah bák-chiu, lâi thèh chhut chú-chiⁿ-thé; āu-lâi tiòh kòa phòng ê bák-kiàⁿ lâi thòe chú-chiⁿ-thé, chiū khòaⁿ òe bēng. Nā koah bák-chiu ê sí, hō pīⁿ-lāng m̄-chai thiàⁿ, tiòh ēng gō lák tiám *cocaina* ê bâ-chui-iòh, tiám chip pái, chiah theng-hāu gō hun-kú, iā koh tiám *cocaina*; tiòh án-ni tiám saⁿ pái. Chit hō chhiú-sút, m̄-thang ēng chōan-sin-bâ-chui-iòh, in-ūi kìⁿ-nā phīⁿ kè chōan-sin-bâ-chui-iòh-ê, khah-chòe òe áu-thò, iā siū bák-chiu chhiú-sút ê lāng, tú-tiòh áu-thò, sī chin m̄-hó.

I-seng teh chòe bák-chiu chhiú-sút ê sí, khàn-hō tiòh tiām-tiām, m̄-thang tín-tāng kiàⁿ lô, á-sī chàh kng, lâi kiáu-jiáu i-seng.

Bák-chiu chhiú-sút liáu-āu, tiòh kah i tó chhiò-chhiò; chiáu i-seng ê bēng-lēng, ū-sí saⁿ sī jít m̄-thang tín-tāng, á-sī lòh thô-kha chòe tãi-chì. Tiòh chiong khah khòai siau-hòa ê mih hō i chiah.

Bák-chiu cheng chhiú-sút liáu-āu, thâu chit pái òaⁿ pau-siong-liáu, chiáu i-seng ê hoat-tō lâi òaⁿ, ū-sí 24 tiám-cheng í-āu, á-sī 48 tiám-cheng í-āu. Iàu-kín tiòh ēng kè siau-tók-liáu ê ta m̄-hoe kap m̄-se. I-seng ū-sí ài ka-kī òaⁿ pau-siong-liáu, iā ka-kī ēng pheng-tòa kā i pák-teh. Òaⁿ pau-siong-liáu ê sí-chūn, khàn-hō iàu-kín tiòh sió-sim, chhâ-khòaⁿ bák-chiu-lâi ū lāng á-bô. Nā pīⁿ-lāng ka-kī chai kóng i put-chí thiàⁿ, tãi-khài m̄-sī hó ê **tiāu-sè**, tiòh liām-piⁿ kā i-seng kóng.

Lāng ê bák-chiu nā thiàⁿ, á-sī kiaⁿ thīⁿ kng, tiòh kah i kòa ū sek ê bák-kiàⁿ.

Gán-kiū-tiah-chhut-sút (眼球摘出術, *Enucleation of eye*):

Ke-si: Khui-kiám-khì; hóan-chiam-dhián-to; gán-kiū-tiah-chhut-chián-to; gán-kiū-kò-tēng-ngoeh-á; **chhiā-sī-kau**; tōng-méh-khīⁿ, 2 ki.

Nā bák-chiu cheng siuⁿ siong-tiōng, á-sī bák-chiu-jîn tiòh tāng siong bōe òe i-tī-tit, ū-sí tiòh ēng tiah-chhut-sút, chiong hit liáp bák-chiu-jîn koah-chhut-lâi. Tiah-chhut liáu liām-piⁿ ēng *acidum boricum* ê iòh-hún hē tī bák-chiu u ê só-chāi, iā ēng m̄-se soeh hō i ân, bôh-tit hō i lâu-huih, ēng pheng-tòa kā pák. Kè chit jít á-sī nng jít liáu-āu ēng *lotio acidi borici* ê iòh-chúi, chit jít sóe saⁿ pái. Kè gō lé-pái í-āu, hit ê bák-chiu-khang í-keng hó.

Khah hó m̄-thang ēng ké ê bák-chiu, m̄-kú pīⁿ-lāng khah-siōng ài. Nā-sī beh hō i chit liáp gūi-gán (偽眼, ké bák-chiu) thâu chit-ē jip gūi-gán ê sí, tiòh ēng khah sòe tām-pòh-ê, āu-lâi chiām-chiām kā i òaⁿ khah tōa-ê. Tãi-khài òaⁿ kàu tē sī pái, chiū thang chiáu án-ni hō i put-sí khi ēng.

Gūi-gán, tē it iàu-kín tiòh hō i siōng-siōng chheng khì; beh khùn ê sí thèh-khí-lâi, ēng léng-kún-chúi sóe, chheng-khì ê nī-pò, chhit hō chheng-khì, chiah pau-khí-lâi, ēng *lotio acidi borici* chím; ēng ê sí chiah jip-lóhkh. Gūi-gán nā kòa siuⁿ kú, bák-chiu-lâi ê **sip-jiát** òe hō i bōe siáⁿ **kng-kút**, sóe-í chiáu kui-kú, ták nī lóng tiòh òaⁿ sin-ê.

Nā bák-chiu tiòh siong, bô sió-sim lâi i-tī, chiū bô tiòh-siong ê bák-chiu, ū-sí òe tú-tiòh bák-chiu kau-kám ê iām-cheng, kiò-chòe kau-kám-seng gán-iām (交感性眼炎, *sympathetic ophthalmia*). Nā-tú-tiòh chit hō cheng, kiám-chhái òe hō lāng kui-si-lāng bōe khòaⁿ-kìⁿ mih.

Lék-lāi-chiàng: Iáu ū chit khoán bák-chiu pīⁿ ū-sí òe ti-kàu chhiⁿ-mí, kiò-chòe lék-lāi-chiàng (綠內障, *glaucoma*). Chit hō pīⁿ-lāng ê bák-chiu-jîn pìⁿ-chiàⁿ tēng. Tùi án-ni ū teh-tiòh sī-sīn-keng-leng-thâu hō i pháíⁿ-khì, tì-kàu chiām-chiām bū, khòaⁿ bōe bēng. Chit-ê khah-siōng sī lâu-lāng chiah òe án-ni. Ū-sí i-seng ēng chhiú-sút lâi hō i m̄-bián chhiⁿ-mí. Tiòh ēng *eserina* ê iòh tiám bák-chiu-lâi.

Nā ũ sím-mih mih jip tī bák-chiu-lāi, chhē bōe tiòh ê sī, tāi-khài sī téng-ham gán-kiám ê ē-tóe; nā chiong bák-chiu-phê péng-khí-lāi, chiū òe khòaⁿ-tiòh, eng-kai tiòh ēng nng ê pò chhit-khí-lāi (khòaⁿ tē 254 bīn).

Ēng pheng-tòa tīⁿ bák-chiu ê hoat , tiòh khòaⁿ tē 31 chiuⁿ.

Chòe jia-bák-chiu ê hoat: Ēng ngī-chóa koh pè chit iân σ-pò; ka hō chhin-chhūⁿ gèh-bài ê khóan. Nng péng chiam-chiam ê só-chāi, chiah chng soh-á, kat tī pīⁿ-lâng ê āu-khok-nih. Chóng-sī chit ê jia-gán, chì-hó chit lāng ēng chit-ê chiū hó. Ēng liáu tiòh sio-khì, m̄-thang koh-chài hō pát lāng ēng.

Atropina lūi ê iòh, òe hō tông-khóng-sàn-tāi (kakh tōa). *Eserina* (*Physostigmina*) ê iòh sī òe hō tông-khóng-siu-siok (kiu khah sòe). I-seng ũ-sí ēng *homatropina* lái thòe *atropina* ê iòh, hō tông-khóng-sàn-tāi; in-ūi *homatropina* ê lát pí *atropina* ê lát kakh bō kú, pīⁿ-lâng ê tông-khóng kakh khòai chiàu-gōan. Nā beh hō pīⁿ-lâng m̄-chai thiàⁿ, ēng *cocaina* lái tih hē bák-chiu-lāi. Sóe bák-chiu, tiám bák-chiu ê hoat, ēng iòh-ko boah bák-chiu ê hoat, ũ kì tī 251-253 bīn.

